

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 23.11.2005
COM(2005) 583 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Tiesas 2005. gada 13. septembra sprieduma sekām (C-176/03 Komisija pret Padomi)

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Tiesas 2005. gada 13. septembra sprieduma sekām (C-176/03 Komisija pret Padomi)

1. Tiesas 2005. gada 13. septembra spriedums Lietā C-176/03 *Komisija pret Padomi* izskaidro pilnvaru sadalījumu starp pirmo un trešo pīlāru krimināltiesību jautājumos. Šis izskaidrojums kļiedē šaubas jautājumā, kurš ilgi ir bijis pretrunīgs. Šā Komisijas paziņojuma mērķis ir paskaidrot izdarāmos secinājumus. Paziņojuma pielikumā ietverts to tiesību aktu saraksts, uz kuriem attiecās sprieduma sekas. Viens no tā mērķiem ir ierosināt metodi šo tiesību aktu, kuri pieņemti ar nepareizu juridisko pamatu, legalizēšanai pēc Tiesas sprieduma. Turklāt tas paredz noteikt Komisijas iniciatīvas tiesību turpmākās darbības virzību.

1. TIESAS 2005. GADA 13. SEPTEMBRA SPRIEDUMA LIETĀ C-176/03 (KOMISIJA PRET PADOMI) SATURS UN DARBĪBAS JOMA

1.1. Tiesas 2005. gada 13. septembra sprieduma Lietā C-176/03 saturs

2. Komisija ir lūgusi Tiesu anulēt Padomes 2003. gada 27. janvāra Pamatlēmumu 2003/80/TI par vides krimināltiesisko aizsardzību¹, kas dalībvalstīm nosaka kriminālu sankciju piemērošanu, ja tiek pārkāptas minētajā pamatlēmumā izklāstītās vides tiesības, pamatojoties uz to, ka šāda pienākuma uzlikšana dalībvalstīm ir Kopienas tiesību akta kompetencē un ka Komisija faktiski bija ierosinājusi pieņemt šādu tiesību aktu².
3. Tiesa secināja, ka, lai gan „parasti Kopienas kompetencē nav nedz krimināltiesības, nedz kriminālprocesa noteikumi,”³ „pēdējais secinājums nav šķērslis tam, lai Kopienas likumdevējas iestādes, ja efektīvu, samērīgu un preventīvu kriminālsodu piemērošana no valstu kompetento iestāžu puses ir būtisks pasākums vides tiesību nopietnu pārkāpumu apkarošanai, pieņemtu pasākumus saistībā ar dalībvalstu krimināltiesībām, ja tas uzskata tos par nepieciešamiem, lai nodrošinātu pilnīgu efektivitāti noteikumiem, kurus tas noteicis vides aizsardzībai”⁴.
4. Pamatlēmuma 1. līdz 7. pants, kas attiecas uz pārkāpumu definīcijām, pienākuma piemērot kriminālsodus principu, noteikumiem par līdzdalību un uzskaidrošanu, sodu apmēru, papildu sodiem un īpašiem noteikumiem par juridisku personu atbildību, kurus, „ņemot vērā gan to mērķi, gan saturu”, „kā galvenais mērķis ir vides aizsardzība”, „varētu pienācīgi pieņemt, pamatojoties uz EK Līguma 175. pantu”⁵. „Šajos apstākļos viss pamatlēmums, kurš ir nedalāms, pārkāpj ES Līguma 47. pantu,

¹ OV L 29, 5.2.2003., 55. lpp

² Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par vides krimināltiesisko aizsardzību (2001. gada 13. marta KOM(2001) 139, OV C 180 E, 26.6.2001., un grozīts priekšlikums KOM(2002) 544.

³ 47. punkts.

⁴ 48. punkts.

⁵ 51. punkts.

jo tas skar pilnvaras, kuras Kopienai piešķir EK Līguma 175. pants”⁶, kas nosaka Kopienas tiesību aktu prioritāti pār LES VI sadaļu, un ir jāanulē.

5. Jāatzīmē, ka Tiesa gāja tālāk par sava ģenerālvokāta priekšlikumiem. Viņš uzskatīja, ka Kopienas likumdevējām iestādēm bija pilnvaras ieviest kriminālsodu izmantošanas principu pret nopietniem vides tiesību pārkāpumiem, taču nenoteica sīki izstrādātus un konkrētus pasākumus.

1.2. Tiesas 2005. gada 13. septembra sprieduma darbības joma

6. Tiesa savā analīzē min tradicionālo tiesību akta mērķa un satura kritēriju, lai noteiktu, vai juridiskais pamats ir pareizs. Šajā gadījumā attiecīgā Kopienas politika attiecas uz vides aizsardzību. Tomēr spriedums ir principiāls un ievērojami pārsniedz tikai attiecīgās lietas robežas. Tos pašus argumentus var pilnībā attiecināt uz pārējām kopējās politikas jomām un uz četrām brīvībām (personu brīvu pārvietošanos, brīvu preču, pakalpojumu un kapitāla apriti).
7. Tomēr spriedums skaidri norāda, ka krimināltiesības pašas par sevi neveido Kopienas politiku. Kopienas rīcība krimināllietās var būt balstīta tikai uz netiešām pilnvarām, kas saistītas ar konkrētu juridisku pamatu. Līdz ar to attiecīgus krimināltiesību pasākumus uz Kopienas mēroga pamata var pieņemt tikai katrā nozarē atsevišķi un tikai tad, ja ir skaidri redzama vajadzība apkarot nopietnus trūkumus Kopienas mērķu īstenošanā un noteikt krimināltiesiskus pasākumus, lai nodrošinātu kādas Kopienas politikas efektivitāti vai kādas no brīvībām pienācīgu īstenošanu.
8. Ņemot vērā priekšmetu, papildus vides aizsardzībai Tiesas secinājumus var piemērot visām Kopienas politikas jomām un brīvībām, kas ietver saistošus tiesību aktus, ar kuriem to efektivitātes labad saistāmi kriminālsodi.
9. Tiesa neveic nošķirumu atkarībā no krimināltiesību pasākumu rakstura. Tās pieeja ir funkcionāla. Pamats, uz kura Kopienas likumdevējas iestādes var paredzēt krimināltiesību pasākumus, ir vajadzība nodrošināt Kopienas noteikumu ievērošanu.
10. Būs jānosaka šāda vajadzība katrā atsevišķā gadījumā, un Komisijai savos priekšlikumos būs tā jāizvērtē. Tomēr, ja kādā noteiktā nozarē Komisija uzskatīs, ka Kopienas tiesību pilnīgas efektivitātes nodrošināšanai ir vajadzīgi krimināltiesību pasākumi, šie pasākumi atkarībā no attiecīgās nozares vajadzībām var ietvert faktisko kriminālsodu izmantošanas principu, pārkāpuma definīciju - proti, kas veido kriminālu nodarījumu, un, iespējams, piemērojamo kriminālsodu raksturu un apmēru⁷ un citus aspektus saistībā ar krimināltiesībām. Īpaša attiecīgās Kopienas politikas jomas vai brīvības prasība veido saikni ar EK Līguma juridisko pamatu, kas attaisno šādus pasākumus, un tāpat katrā atsevišķā gadījumā, un ņemot vērā nepieciešamību, Komisija izvērtēs Kopienas atbalsta pakāpi kriminālajā jomā, pēc iespējas dodot priekšroku nespecifisku horizontālo noteikumu piemērošanai konkrētajā nozarē. Tādējādi, ja to prasa Kopienas tiesību aktu efektivitāte,

⁶ 53. punkts.

⁷ Jo īpaši atsaucoties uz parasti izmantoto sodu četriem tuvināšanas līmeņiem, piemērojot Padomes 2002. gada 24. un 25. aprīļa sanāksmes secinājumus.

dalībvalstu brīvību izvēlēties to piemērojamos sodus, iespējams, var ierobežot Kopienas likumdevējas iestādes.

2. TIESAS SPRIEDUMA SEKAS

2.1. Vispārīgā situācija pēc sprieduma

11. Tiesas spriedumā sniegtais skaidrojums par pilnvaru sadalījumu starp pirmo un trešo pīlāru ir izveidojis šādu situāciju.

- Krimināltiesību noteikumi, kas ir vajadzīgi Kopienas tiesību efektīvai īstenošanai, izriet no LES. Šī sistēma pārtrauc tāda divkāršo tekstu mehānisma (direktīva vai regula un pamatlēmums) esību, kāds ir vairākkārt izmantots iepriekšējos gados. Citiem vārdiem, Kopienas tiesību efektivitātes nodrošināšanai vai nu ir vajadzīgs krimināltiesību noteikums, kas attiecas uz noteikto jautājumu, un to pieņem vienīgi saskaņā ar pirmo pīlāru, vai arī nav vajadzības izmantot krimināltiesības Savienības mērogā, vai arī jau eksistē atbilstoši horizontāli noteikumi, tāpēc Eiropas mērogā īpašus tiesību aktus neievieš.
- Horizontālie krimināltiesību noteikumi, kuru mērķis ir sekmēt policijas un tiesu iestāžu sadarbību plašākā nozīmē, tostarp tiesu lēmumu savstarpējas atzīšanas pasākumi, pasākumi, kuru pamatā ir pieejamības princips, un krimināltiesību saskaņošanas pasākumi saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidi, kas neattiecas uz Kopienas politikas jomu vai pamatbrīvību īstenošanu, attiecas uz LES VI sadaļu. Precīzāk, no Tiesas sprieduma izriet, ka krimināltiesību un kriminālprocesu aspekti, kuriem vajadzīga horizontālā izskatīšana, principā neattiecas uz Kopienas tiesībām. Tie attieksies uz jautājumiem par vispārējiem krimināltiesību un kriminālprocesu noteikumiem un uz tiesu un policijas sadarbību krimināllietās.

2.2. Eiropas Savienības krimināltiesību politikas saskaņotība

Lai gan Kopienas likumdevējas iestādes drīkst izmantot krimināltiesības savu mērķu sasniegšanai, tās drīkst to darīt tikai tad, ja ir izpildīti divi nosacījumi – nepieciešamība un saskaņotība.

12. **Nepieciešamība.** Jebkurš krimināltiesību pasākumu pielietošanas gadījums ir jāpamato ar vajadzību padarīt efektīvu attiecīgo Kopienas politiku. Principā tā ir dalībvalstu atbildība – nodrošināt Kopienas tiesību aktu pienācīgu piemērošanu. Tomēr dažos gadījumos dalībvalstu rīcība ir jāvada, skaidri precizējot: i) to darbību veidus, kas uzskatāmas par noziedzīgiem nodarījumiem, un/vai ii) piemērojamo sodu veidus un/vai iii) citus krimināltiesību pasākumus, kas attiecas uz noteikto jomu. Jāveic pārbaudes, lai noteiktu nepieciešamību, kā arī subsidiaritātes un proporcionalitātes principu ievērošanu katrā šajā posmā.

13. **Saskaņotība.** Krimināltiesību pasākumos, kurus pieņem nozaru mērogā uz Kopienas pamata, ir jāievēro Eiropas Savienības krimināltiesību sistēmas vispārējā saskaņotība, neatkarīgi no tā, vai tie pieņemti saskaņā ar pirmo vai trešo pīlāru, lai izslēgtu sadrumstalotus un slikti saskaņotus krimināltiesību noteikumus. Ja šķiet, ka

nozārē ir nepieciešami īpaši noteikumi, lai īstenotu EK Līguma noteikumus, vajadzības gadījumā ir jāprecizē saistība starp šiem īpašajiem noteikumiem un horizontālajiem noteikumiem. Jānovērš arī tas, ka dalībvalstīm vai iesaistītajām personām būtu jāizpilda savstarpējā pretrunā esoši pienākumi. Izmantojot savas iniciatīvas tiesības, Komisijai ar vislielāko rūpību jāsaglabā šī saskaņotība. Parlamentam un Padomei jāņem vērā šī prasība arī savā iekšējā organizācijā.

2.3. Sprieduma ietekme uz pieņemtajiem tiesību aktiem un izskatāmajiem priekšlikumiem.

14. Tiesas sprieduma rezultātā pielikumā uzskaitītie pamatlēmumi ir pilnībā vai daļēji nepareizi, tā kā daži vai visi to noteikumi ir tikuši pieņemti ar nepareizu juridisko pamatu. Vairāku iemeslu dēļ ir svarīgi ātri sakārtot šos dokumentus, no jauna nosakot pareizo juridisko pamatu. Pirmkārt, pat ja apelācijas iesniegšanas termiņš ir pagājis, iestāžu pienākums ir atjaunot to likumību. Šis pienākums, pirmkārt, attiecas uz Komisiju kā Līgumu sargu un kā vienīgo iestādi, kas pilnvarota ierosināt Kopienas tiesību aktus. Tomēr līdzvērtīga atbildība gulstas uz Eiropas Parlamentu un Padomi, kuras ir atbildīgas par šo tiesību aktu pieņemšanu. Otrs iemesls attiecas uz pienākumu nodrošināt juridisko skaidrību. Nepareiza juridiskā pamata izmantošana pamatlēmumiem dažos gadījumos var vājināt valstu īstenošanas tiesību aktus.
15. Komisija nolēma iesniegt Eiropas Kopienų Tiesā 2005. gada 23. novembrī anulācijas prasību attiecībā uz Padomes 2005. gada 12. jūlija Pamatlēmumu 2005/667/TI par krimināltiesiskā pamata stiprināšanu, lai īstenotu tiesību aktus attiecībā uz kuģu radītu piesārņojumu. Tas ir vienīgais gadījums, kad procedurālā termiņa iemeslu dēļ Komisijai bija iespēja iesniegt anulācijas prasību. Attiecīgajā gadījumā Komisija uzskatīja, ka lēmums par šo prasību papildināja no juridiskā viedokļa piemērotu pasākumu kopumu, lai padarītu likumīgu konkrētā pamatlēmuma situāciju.. Turklāt prasībai ir piesardzības raksturs, un tas paredz nodrošināt vajadzīgo likumību un juridisko drošību. Prasībai vairs nebūs pamata, tiklīdz tiks pieņemts priekšlikums, kas paredz legalizēt pamatlēmuma juridisko pamatu.
16. Ir vairāki veidi, kā labot esošos tiesību aktus, ņemot vērā spriedumu. Viena pieeja būtu pārskatīt esošos tiesību aktus ar vienu mērķi – saskaņot tos ar pilnvaru sadalījumu starp pirmo un trešo pīlāru, kā noteikts Tiesas spriedumā. Šajā gadījumā Komisijas priekšlikumi neietvertu nevienu noteikumu, kas pēc būtības atšķirtos no pieņemto tiesību aktu būtības, pat ja Komisijai šķistu, ka šie tiesību akti nav apmierinoši. Šī iespēja piedāvā ātru un vieglu risinājumu. Tā ļauj saglabāt Kopienas tiesību aktu būtību un nodrošināt juridisko drošību attiecībā uz nozīmīgiem juridiskiem noteikumiem brīvības drošības un tiesiskuma telpas īstenošanai. Taču tā darbotos tikai tad, ja Parlaments un Padome vienotos neuzsākt diskusijas pēc būtības šīs īpašās procedūras laikā. Šādai pieejai attiecīgi ir vajadzīga visu triju iestāžu iepriekšēja vienošanās.
17. Ja šādu vienošanos nevar panākt, Komisija izmantotu savas priekšlikumu iesniedzējas pilnvaras, ne vien lai atjaunotu pareizo juridisko pamatu pieņemtajiem tiesību aktiem, bet arī lai piešķirtu prioritāti risinājumiem pēc būtības atbilstoši tam, ko tā uzskata par atbilstošu Kopienas interesēm.
18. No šīs alternatīvas ir jāatsakās izskatīšanā esošu priekšlikumu gadījumā. Tādēļ Komisija vajadzības gadījumā izdarīs attiecīgās izmaiņas savos priekšlikumos. Tad

šie priekšlikumi izies pilnu lēmumu pieņemšanas procedūru, kas piemērojama to juridiskajam pamatam.

19. Šim paziņojumam ir pievienots saraksts ar pieņemtajiem tiesību aktiem un vēl nepieņemtajiem priekšlikumiem, kurus, iespējams, skāris spriedums.

PIELIKUMS

To tiesību aktu saraksts, kurus skar Eiropas Kopienų Tiesas spriedums Lietā C- 176/03

<u>Tiesību akts</u>	<u>Izmantojamais juridiskais pamats (EK Līgums)</u>
<u>Pienēmtie tiesību akti</u>	
<u>Tiesību akts atzīts par spēkā neesošu:</u> Padomes 2003. gada 27. janvāra Pamatlēmums 2003/80/TI par vides krimināltiesisko aizsardzību (OV L 29, 5.2.2005., 55. lpp.)	175. panta 1. punkts⁸
Padomes Pamatlēmums 2000/383/TI par pastiprinātu aizsardzību, izmantojot kriminālsodus un citas sankcijas, pret naudas viltošanu saistībā ar eiro ieviešanu (OV L 140, 14.6.2000., 1. lpp.) un 2001. gada 6. decembra pamatlēmums, ar kuru izdarīti grozījumi Pamatlēmumā 2000/383/TI par pastiprinātu aizsardzību, izmantojot kriminālsodus un citas sankcijas, pret naudas viltošanu saistībā ar eiro ieviešanu (OV L 329, 14.12.2001., 3. lpp.)	123. panta 4. punkts
Padomes Pamatlēmums 2001/413/TI par krāpšanas un viltošanas apkarošanu attiecībā uz bezskaidras naudas maksāšanas līdzekļiem (OV L 149, 2.6.2001., 1. lpp.)	57. panta 2. punkts un 95. pants
Padomes 1991. gada 10. jūnija Direktīva 91/308/EEK par to, kā novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtas naudas legalizēšanai (naudas mazgāšanai) (OV L 166, 28.6.1991., 77. lpp.) un 2001. gada 26. jūnija Pamatlēmums 2001/500/TI par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un nozieguma rīku un noziedzīgi iegūto līdzekļu identifikāciju, meklēšanu, iesaldēšanu, arestēšanu un konfiskāciju (OV L 182, 5.7.2001., 1. lpp.)	47. panta 2. punkts un 95. pants

⁸ Pamatojoties uz šo juridisko pamatu, Komisija bija iesniegusi priekšlikumu direktīvai par vides krimināltiesisko aizsardzību KOM(2001) 139, 13.3.2001., OV C 180 E, 26.6.2001. un priekšlikumu, kurā izdarīti grozījumi, KOM(2002) 544.

un	
2002. gada 28. novembra direktīva, ar ko definē neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu un Padomes pamatlēmums par krimināltiesiskās sistēmas stiprināšanu, lai novērstu neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu (OV L 328, 5.12.2002., 17. un 1. lpp.).	61. panta a) apakšpunkts un 63. panta 3. punkta b) apakšpunkts
Padomes 2003. gada 22. jūlija Pamatlēmums 2003/568/TI par korupcijas apkarošanu privātajā sektorā (OV L 192, 31.7.2003., 54. lpp.)	95. pants
Padomes 2005. gada 24. februāra Pamatlēmums 2005/222/TI par uzbrukumiem informācijas sistēmām (OV L 69, 16.3.2005., 67. lpp.)	95. pants
Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīva 2005/35/EK par kuģu radīto piesārņojumu un par sankciju ieviešanu par pārkāpumiem un Padomes 2005. gada 12. jūlija Pamatlēmums 2005/667/TI par krimināltiesiskā pamata stiprināšanu, lai īstenotu tiesību aktus attiecībā uz kuģu radītu piesārņojumu (OV L 255, 30.9.2005., 11. un 164. lpp.)	80. panta 2. punkts Apelācijas iesniegšanas termiņš nav beidzies
<u>Izskatīšanā esošie priekšlikumi⁹</u>	
Priekšlikums direktīvai par Kopienas finanšu interešu kriminālaizsardzību (OV C 240E, 28.8.2001., 125. lpp.)¹⁰	280. panta 4. punkts

⁹ NB! - Priekšlikums Padomes pamatlēmumam par rasisma un ksenofobijas apkarošanu (KOM iniciatīva, 29.11.2001., OV C 75 E, 23.6.2002., 269. lpp.): ierosinātā pamatlēmuma teksts atbilst kompetenču sadalījumam starp pilāriem, kā tas noteikts Tiesas 2005. gada 13. septembra spriedumā. Ja tomēr būtu jāparedz kriminālsods, lai apkarotu diskrimināciju, būtu vajadzīga direktīva, pamatojoties uz EK Līguma 13. pantu.- Grieķijas Republikas iniciatīva attiecībā uz cilvēku orgānu un audu tirdzniecības apkarošanu (OV C 100, 26.4.2003., 27. lpp.) šobrīd ir iesaldēta, kā arī Vācijas Republikas iniciatīva attiecībā uz kriminālvajāšanu saistībā ar maldinošu darbību vai citu nelikumīgu konkurencei traucējošu darbību saistībā ar valsts pasūtījumu piešķiršanu iekšējā tirgus ietvaros (OV C 253, 4.9.2000., 3. lpp.).

¹⁰ Situācija šeit ir atšķirīga tajā, ka konvencijas attiecībā uz Eiropas Kopienas finanšu aizsardzību netiek tieši apšaubītas sprieduma rezultātā. Tomēr nevienu no instrumentiem (ne konvenciju, ne trīs protokolus) nav ratificējušas visas 25 dalībvalstis.

<p>Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kriminālsankcijām nolūkā nodrošināt intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu un Padomes pamatlēmumam nolūkā stiprināt krimināltiesību normas, lai novērstu intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumus (KOM (2005) 0276 galīgais)</p>	<p>95. pants</p>
--	-------------------------